
Počáteční vzdělání v Anglii a zpráva komise paní Plowdenové

R. T. DIXON, ANGLIE¹⁾

V Anglii je zpráva vypracovaná vládní komisí expertů — přinejmenším v domácích záležitostech — uznávaným základem pro budoucí legislativní opatření. Tato metoda se však považuje v některých kruzích za vhodnou cestu, již vláda odkládá své nesnáze.

V otázkách výchovy a vzdělání se zpráv používá již dlouho a studium výchovy a vzdělání v Anglii, zvláště v našem století, je do značné míry studiem zpráv, jejich doporučení a míry, v níž byly tyto zprávy uplatněny. V nedávných letech se tento způsob týkal skoro celé oblasti výchovy a vzdělání. Obvykle se zpráva označuje jménem předsedy komise, která ji zpracovala. Tak v r. 1959 byla publikována zpráva Crowdenova o výchově a zaměstnání mládeže ve věku 15—18 let a o její činnosti ve volném čase. V r. 1963 se objevily dvě důležité zprávy: Newsomova o výchově a vzdělání dětí s průměrnými a podprůměrnými schopnostmi a Robbinsova o vysokoškolském vzdělání.

V srpnu 1963 tehdejší ministr školství sir Edward Boyle žádal Ústřední poradní komisi pro výchovu (Central advisory Council for Education), aby »posoudila počáteční vzdělání ve všech jeho aspektech a přechod ke střednímu vzdělání«. Zpráva publikovaná na počátku roku 1967 s názvem »Děti a jejich počáteční školy« je známější jako zpráva Plowdenové podle předsedkyně komise lady Plowdenové. Od Hadowovy zprávy z r. 1931 nebyla o počátečním vzdělání v Anglii podána zpráva.

Než přistoupíme ke zprávě a jejím doporučením, bude účelné uvést současná vzdělávací zařízení v Anglii. V dnešní době je předškolní výchova mimo rámec povinné státní výchovy, která začíná v pěti letech věku, kdy děti vstupují do dětské (infant) školy. Ta je obvykle oddělením základní (primary) školy a jen zřídka je samostatným zařízením. Děti přecházejí do vyššího oddělení (junior section) v sedmi letech. Základní vzdělání končí v jedenácti letech a tehdy začíná nižší středoškolské vzdělání, které pokračuje až do patnácti let věku (do šestnácti v r. 1973). V tomto věku končí povinná školní docházka, ale děti obvykle mohou pokračovat ve vyšším středoškolském vzdělání až do svých 18 nebo 19 let, jestliže o to mají zájem. Z toho je zřejmé, že poradní sbor musel podávat zprávu o větší části celého povinného vzdělání, a také, což je zvláště důležité, o přestupu ze základní na střední školu. Tolik o dnešní struktuře školské soustavy.

Děti ve školách se v mnoha směrech velmi liší od dětí před 23 lety, kdy se zakládal dnešní systém. Zpráva především shrnuje výsledky posledních výzkumů o vývoji dětí. Většina těchto výzkumů zdůrazňuje značné rozdíly mezi dětmi téhož věku, takže by se zdálo, že nemá nadějí na úspěch žádný pokus sestavit skupiny malých dětí podle

1) Psáno pro časopis Pedagogika.

kritérií, která jsou považována za obvyklá. Zpráva poznamenává, že »existuje mnoho řetězců jevů, které nemají buď žádný, nebo mají jen malý vztah k chronologickému věku; např. stupně fyzického růstu, pohlavní zralost, motorické dovednosti, měření inteligence a citové reakce«. Zvláště pokud se týká tělesného vývoje dnešních dětí, se poznamenává, že jsou lépe živené a zdravější než kdykoli předtím. Ve skutečnosti mnoho odpovědných činitelů věří, že v důsledku toho počátek menstruace přichází dříve, přibližně o čtyři měsíce za každé desetiletí. To s sebou přirozeně přináší své problémy. Ze sociálního hlediska navíc se školy musejí vyrovnat se širokým okruhem nových problémů, způsobených návalem přistěhovalců v posledních zhruba patnácti letech. Podle nedávného odhadu se v Británii narodilo 200 000 dětí občanům commonwealthu od doby, kdy nastal silný imigrační příliv. Z dětí těchto občanů je v anglických základních a středních školách: ze Západní Indie 57 000, z Indie 24 000, z Pákistánu 7 800 a z Kypru 13 200 žáků. Pouze pro první skupinu je angličtina mateřským jazykem. Komise tak stála před situací, která se skoro ve všech směrech lišila od situace, kdy vznikla Hadowova zpráva v r. 1931.

Zpráva komise Plowdenové je důležitá proto, že mnohá z jejích doporučení budou uskutečněna, i když to ve skutečnosti může trvat mnoho let. Uskutečnění těchto návrhů bude drahé a britská vláda není zvyklá věnovat příliš mnoho na vzdělání. Ačkoliv se této zprávě musí přiznat důležitost, je třeba poznamenat, že z hlediska mnoha pokrokových pedagogických myslitelů má vážné nedostatky.

V některých směrech vytváří zpráva nové základy. Obhajuje »pozitivní diskriminaci«, při níž uvádí »oblasti, jimž má být věnována přednostní péče při vzdělání«. Jinými slovy, doporučují se mimořádná opatření v oblastech, kde jsou pedagogické problémy nejnaléhavější. Tyto oblasti mohou být charakterizovány špatným bydlením, malými sociálními výhodami, vážnými sociálními problémy, jako je zločinnost nebo rasová integrace, specifickými pedagogickými problémy, jako je přeplněnost učeben a stáří školních budov — stručně řečeno některými nebo všemi těmito problémy. Tyto oblasti mají být určeny, jak uvádí zpráva, místními školními úřady v dohodě s oddělením pro vzdělání a vědu (Department of Education and Science). V důsledku toho má být v těchto oblastech zvýšen počet učitelů, učitelé tu mají být lépe placeni a vláda má také přidělit větší finanční prostředky místním úřadům, které se zabývají všestranným zlepšením situace.

Velká část zprávy je věnována předškolní výchově, která v Anglii zahrnuje děti ve věku od 3 do 5 let. To je část vzdělávacích zařízení, která přes velkou potřebu nebyla nikdy příliš rozvinuta. V r. 1965 jen asi 7 % všech dětí do 5 let chodilo do předškolních výchovných zařízení. Kromě obvyklého nedostatku finančních prostředků pro výchovné účely se tato zařízení vyvíjela pomalu i proto, že podle názoru mnoha lidí není dobré, jestliže jsou malé děti odděleny od svých rodičů po dlouhou dobu. Zpráva zvláště poznamenává, že »v prvních třech letech života mohou děti dát pocit jistoty jenom ti, které dítě vidí pravidelně, zvláště je-li v neobvyklé situaci...« Zpráva tak přistupuje ke kompromisu. Doporučuje značné rozšíření sítě předškolních zařízení, ale s tím, že mají působit spíše po část dne, než aby byla celodenní. Uznává se však, že některé děti, zvláště z deprivovaných nebo nevhodných rodin, budou potřebovat celodenní výchovnou péči. Předpokládá se, že o děti ve věku 3—5 let bude pečovat vychovatel s dvouletou přípravou. Takoví vychovatelé však mají být vedeni učitelem a podle doporučení zprávy má mít každý na starosti deset dětí. Celý systém předškolních zařízení má spadat do pravomoci oddělení pro vzdělání a vědu. O děti do tří let se mají nadále starat malá zařízení při ministerstvu zdravotnictví. Jejich hlavním účelem je usnadnit rodinné problémy a nejsou tedy považována za součást vzdělávací soustavy.

V současné době je školní rok v Anglii rozdělen na tři období, která začínají v září, po vánocích a po velikonocích. Děti musejí vstoupit do školy na počátku období, kdy ukončily pátý rok věku, kdežto do vyššího oddělení (junior school) nebo třídy jsou přijímány v září, když dokončily sedmý rok věku. V praxi to znamená, že děti, které se narodily mezi zářím a prosincem, mají výhodu proti dětem narozeným mezi lednem a dubnem a dokonce ještě větší výhodu proti dětem narozeným mezi květnem a srpnem. Tato výhoda se projevuje při vstupu do nižší střední školy. Poradní sbor pro vzdělání proto navrhuje, aby se doba, kdy děti přicházejí do školy, stanovila na září po ukončení pátého roku věku.

Z tohoto hlediska se doporučuje nová struktura základního vzdělání. Má se zavést tříletý běh v základní škole a děti nemají přestupovat na vyšší stupeň před svým osmým rokem. Zpráva navrhuje, aby se tato škola v budoucnosti označovala jako »první«. Po ní má následovat čtyřletý běh, označovaný jako nižší střední (middle) škola, kam by chodily děti ve věku 8½ až 12½ let. Pro »první« školu se doporučuje počet 240 žáků a pro nižší střední 300 až 450 žáků. Věk pro přestup do vyšších středních (secondary) škol má být tedy posunut o rok.

Většina zahraničních pedagogů bude překvapena, když se doví, že komise doporučuje odstranění tělesných trestů ze základních škol, ale že tato praxe zde pokračuje nadále. Kolem toho je možné přejít jen se studem.

Některé části zprávy jsou neuspokojivé. Otázky větvení se zpráva sotva dotýká, a přece je to věc základní. Prohlašuje se, že »podle našich informací jsou ve čtvrtině až pětině elementárních tříd šestileté děti rozděleny do ročníků podle svých znalostí. V některých školách, začíná toto rozdelování dětí dokonce ještě dříve.« V r. 1963 shledala národní nadace pro pedagogický výzkum, že jen 6 % počátečních škol nebylo větveno.

{Zahraněního pedagoga musíme upozornit na tento důkaz různosti přístupu v rámci jednotlivých škol, kde vnitřní organizace a učební plány jsou věcí ředitele školy. To také vysvětluje, že anglické základní vzdělání právem získalo takovou proslulost. Avšak všechny školy nedosahují úrovně nejlepších škol.)

V r. 1962 konstatoval World Survey of Education, že »Velká Británie učinila velký pokrok... v rozvoji spolehlivých a hodnotných metod pro testování a zkoušení školního nadání a schopností. Několik málo zemí... již přijalo tyto spolehlivé metody standardizování a normalizování známek pro účely selekce«. Komise paní Plowdenové poznamenává, že »nějaké podstatné další zlepšení přesnosti je nepravděpodobné«. Zároveň tvrdí, že dokonce při nejlepších postupech selekce je deset až dvacet procent dětí pravděpodobně špatně umístěno (podle toho, zda se to počítá ve vztahu k výkonu ve 13 nebo v 16 letech). Komise také říká: »Tento odhad chyby nebere v úvahu fakt, že postupy selekce mohou vytvářet budoucnost, kterou předpovídají.« Naproti tomu však zpráva pouze říká dosti ostýchavě, že vítá experimenty zabývající se organizací škol a že vítá nevětvení škol.

Není také učiněn žádný radikální pokus vyrovnat se s velkým nedostatkem učitelů. Podle současného stavu chybí na základních školách 20 000 učitelů. Kdyby se měla redukovat velikost tříd, chybělo by jich pochopitelně ještě mnohem více: v r. 1965 bylo 17 % dětí v přeplněných třídách, tj. ve třídách s více než 40 žáky. Komise ve skutečnosti nedává žádná doporučení o počtu učitelů, kterých by bylo třeba, ani o tom, jak zvrátit poměr mezi počtem učitelů a učitelek na základních školách. Na pedagogické koleje bylo v r. 1965 přijato 29 % mužů a 71 % žen. Opačný poměr je pochopitelně větší v základních školách. Všechno, co komise může doporučit, je to, že má být ustanoven nový pedagogický pracovník, »učitelský pomocník«, který by učitelům pomáhal ve třídě. Tato pomoc bezpochyby bude vždy vítána, ale tento druh pomoci nemůže

být náhradou za větší počet učitelů. Komise prohlásila, že zavedení učitelských pomocníků neodstraní nutnost získat větší počet učitelů.

Je však velmi nepravděpodobné, že školské úřady budou uvažovat o věci stejným způsobem. Navíc učitelští pomocníci a také vychovatelky v předškolních zařízeních by měli být získáváni z toho okruhu pracovních sil, z něhož se už rekrutují sekretářky a — což je ještě důležitější — učitelky mateřských škol, jichž je také nedostatek. Konečně lze jen říci, že o této části zprávy se dá sotva vážně uvažovat, protože pojednává o učitelských sborech bez jakéhokoli návrhu, aby učitelé byli placeni mnohem lépe.

V lednu r. 1965 bylo 5% dětí ve věku základní školy v soukromých školách. To znamená, že jejich vzdělání platili soukromě rodiče mimo státní školskou soustavu. Poradní komise, na hony vzdálená doporučení odstranit nezávislé školy, jde dokonce tak daleko, že navrhuje způsoby, jimiž se mají podporovat. Např. se navrhuje, aby místní školské úřady otvíraly kurzy pro učitele těchto škol a aby tyto školy mohly ve větší míře používat státní zdravotní služby. Je těžko pochopitelné, že sbor jako komise Plowdenové může být tak vzdálen modernímu pedagogickému myšlení a praxi.

Zpráva je neuspokojivá také v těch aspektech, kde se nedostatečně zdůrazňuje naléhavá potřeba větších prostředků pro pedagogický výzkum, a v tom, že se navrhuje, aby byl zrušen zákonný požadavek vyučování náboženství ve školách.

O zprávách celkově můžeme říci, že tento prostředek je dosti konzervativní a dosti kompromisní. Dá se proto docela dobře říci, že komise chce udělat koně, ale vyjde z toho velbloud. Na druhé straně jsou poslední zprávy o školství v Anglii na vysoké úrovni a často se objevují mimořádné hodnoty. Komise Plowdenové si zřejmě nebyla jista, v čem přesně záleží její úkol. Když např. doporučovala odstranění tělesných trestů, vystupovala proti veřejnému mínění, kdežto ve věci zachování náboženské výchovy s podporou veřejného mínění počítala. Zpráva ovšem naznačuje, že byla psána ve stínu vládních ekonomických nesnází. V dobách finančních krizí je vzdělání skoro tradičně první oblastí, která trpí.

Přeložil Vlastimil Pařízek

Instituce návštěvních „středisek“ v Anglii

KAREL VÍTEK

Obdobně jako v jiných zemích hledají i v Anglii teoretikové a praktikové různé cesty k nápravě delikventní mládeže.¹⁾

Jedním ze zařízení, jež provádějí výchovu těchto osob ve věku od 12—16 let (včetně), jsou tzv. návštěvní střediska (Attendance Centres). Poněvadž jde o poměrně novou nápravnou instituci s prokazatelně pozitivními výsledky, stojí za to seznámit

¹⁾ Hlavní ideou, prosazovanou již mnoho let, je přesvědčení, že pouhým trestem odnětí svobody nelze otázku zločinnosti mládeže zdaleka vyřešit. A tak bylo již na počátku 20. století přijato zákonné opatření vedoucí soudy k tomu, aby při ukládání trestů mladistvým omezovali používání trestu odnětí svobody. V této linii se ubíral i »The Children and Young Persons Act« (§ 54) z r. 1933 a »The Criminal Justice Act« (§17) z r. 1948. Zprvu se omezující ustanovení vztahovala jen na osoby mladší než 17 let, nyní se týká i osob od 17—21 let. Trest odnětí svobody je jim možno uložit pouze tehdy, není-li na místě jiné vhodné opatření.

s ní blíže i naše zainteresované pracovníky, neboť v mnoha směrech stojíme před podobnými výchovnými otázkami, jako je tomu v Anglii.

Návštěvní střediska jsou zvláštním typem výchovného zařízení (spravovaného ministerstvem vnitra), do něhož jsou určováni takoví mladiství obvinění, kteří byli postaveni před soud pro méně závažné skutky, pokud jsou ovšem ještě ve stadiu menšího narušení vlastní osobnosti. Jde tedy převážně o prvotrestané nebo o ty, kteří sice byli již dříve stíháni pro jeden či více skutků, avšak nebyli zatím odsouzeni k trestu, který by museli odpykat ve vězení nebo v jiném nápravném zařízení.

Asi čtyři pětiny hochů odsouzených k návštěvě střediska jsou žáci ve školním věku, zatímco jen jednu pětinu tvoří ti, kteří již školu ukončili a začali pracovat.

Základ pro činnost návštěvních středisek byl dán jednak zákonem z r. 1948 (Criminal Justice Act), jednak Pravidly návštěvních středisek, vydanými k provedení zákona ministerstvem vnitra dne 2. května 1950 (Attendance Centre Rules) s účinností od 1. června 1950.

Prvním střediskem tohoto druhu byl pak Peel House v Londýně. Toto středisko zahájilo činnost 8. července 1950. Již krátce nato byla zřízena další střediska (Smethwick, Hull atd.). V r. 1950 existovala v Anglii celkem jen tři střediska, ovšem později vlivem získaných zkušeností jejich počet v Anglii a Walesu vzrůstal, takže v r. 1954 jich bylo už 28, v r. 1957 37, v r. 1959 40 atd.

V prvním roce působnosti navštěvovalo střediska celkem 51 hochů, za pět let nato již 1263; je rovněž zajímavé, že do nich byli delikventní jedinci určováni mnohem častěji než do tzv. detention centres²⁾ (např. v r. 1957 činil poměr 1754 : 480). V druhé polovině padesátých let bylo posíláno do návštěvních středisek průměrně kolem 3 % chlapců z celkového počtu těch, kteří byli uznáni vinnými.

Když soudy určují mladé provinilce do návštěvních středisek, sledují tím jeden z těchto cílů:

a) uložení samostatného trestu pro čin spáchaný »normálním nezvedeným hochem«,

b) uložení doplňkového trestu pachatelů, který především potřebuje vedení a režim, a

c) uložení přísného trestu osobě, která se dostala již do nebezpečného stadia delikventního vývoje, je-li ovšem ještě jistá naděje na záchranu, přičemž jde o to, uchránit ho také před tvrdším výchovným režimem v jiných zařízeních.

Z hlediska režimu se v praxi vytvořily v podstatě tři typy středisek, a to jednak taková, jež sledují cíl čistě represivní a nic víc, dále střediska spojující trest (výkon pořádkového trestu) s výukou a výcvikem a za třetí střediska s čistě výchovným posláním. Převážně reformační či naopak trestní povaha režimu závisí na úrovni a názorech pracovníků, kteří ve střediscích působí.

S výjimkou ojedinelých středisek vykonávají vlastní řídicí práci policejní úředníci s hodností alespoň inspektora. Každý inspektor má k dispozici spolupracovníky-instruktory, a to obvykle z řad policejních pracovníků. Jeden instruktor připadá vždy na 7 hochů. Ovšem obvyklý stav čítá nejčastěji 3 osoby, tj. působí zde odpovědný úředník a 2 instruktoři.

Setkání chlapců se zástupci policejního úřadu se uskutečňují zpravidla v propůjčených místnostech škol, chlapeckých klubů či v prostorách policejních budov. Konají se obvykle v sobotu odpoledne a trvají nejčastěji 2 hodiny (celkem 12 hodin).

²⁾ Detention centres jsou zařízení pro mladé pachatele od 14 do 21 let, odsouzené k trestům od jednoho do šesti měsíců (nejčastěji jsou do těchto středisek mladí pachatelé umísťováni na 3 měsíce). Jde tedy již o přísnější formu nápravné instituce, než jsou návštěvní střediska.

První návštěva »kursu disciplíny« je stanovena soudem (děje se tak příkazem doručeným chlapci a v opise odpovědnému policejnímu úředníku), další termíny pak určují přímo příslušní výchovní úředníci.

Každý hoch je při první návštěvě instruován o smyslu a řádu návštěv a je s ním proveden hlubší pohovor. Někdy však předchází tento rozhovor test, v němž dotazovaný odpovídá na dané otázky a objasňuje tak své zájmy, způsob života a životní plány. Na počátku každé další návštěvy je provedena přísná individuální kontrola, směřující k tomu, aby každý z dostavivších se hochů dbal na řádnou vlastní úpravu, zevnějšek a chování.

Nato se provádí tělovýchova, a to buď venku (hry, gymnastika), nebo podle možností na náradí v tělocvičně. Pak eventuálně následuje sprcha nebo pořádné opláchnutí, načež jsou chlapci připraveni k dalším úkolům. Náplň činnosti je pak různorodá: uklízení místností, opravování věcí, ruční práce, zasvěcování do první pomoci a osobní hygieny, úprava trávníků, řezání a štípání dříví, vysvětlování různých otázek apod. Při poslední návštěvě je opět proveden pohovor. Atmosféra je však již méně formální, tedy srdečnější než prvního dne.

Výchova ve střediscích se provádí diferencovaně podle věku: hoši od 12 do 13 let jsou ve skupině »juniorů« a od 15 do 16 let ve skupině »seniorů«; čtrnáctiletí jsou zařazováni do té či oné skupiny se zřetelem k fyzické a mentální úrovni. Jednotlivé tyto skupiny mají stanoveny odlišné návštěvní hodiny.

Při nekázní je nutné použít disciplinárních opatření. Tělesný trest nepřichází v úvahu, a proto jsou přestupky řešeny např. pohovorem, oddělením od ostatních návštěvníků třídy, přidělením k nepřijemnějšímu druhu práce, popřípadě zkrácením doby návštěvy ze dvou hodin na jednu, takže hoch musí potom vykonat návštěvu střediska častěji a doba výkonu tohoto trestu se mu tím prodlužuje. Nedočvilnost se trestá např. vrácením chlapce domů, takže návštěva se mu nepočítá. Dojde-li k vážnějšímu provinění, může soud obnovit projednání případu a může zrušit návštěvní povinnost ve středisku — samozřejmě s dalšími příslušnými závěry.

Podle dosavadních zkušeností jsou nejčastějšími případy porušení pravidel: a) nedočvilnost, b) neupravenost a nečistota a c) neposlušnost.

Povinnosti vedení střediska je podchycovat formou záznamů veškeré skutečnosti související s návštěvami a týkající se jednotlivých hochů. Hlavními podklady pro celkové hodnocení jsou dílčí pozorování členů vedení: každý úkon a projev chlapce je instruktory zaznamenáván a je předmětem pravidelného týdenního hodnocení na poradě vedení. Na tomto základě — a stejně i na základě ostatních zpráv (např. ze školy nebo o zdravotním stavu apod.) — je nakonec zpracována stručná závěrečná zpráva, vystihující chlapcovu osobní charakteristiku. To má pochopitelně význam např. pro případ, že se ocitne později opět před soudem.

Podívejme se nyní poněkud blíže na některé údaje o chlapcích navštěvujících střediska:

Zajímavé poznatky byly např. při výzkumu prováděném v 1295 případech získány v oblasti duševních schopností chlapců: 47 % jich bylo hodnoceno tak, že disponují průměrnou mentální úrovní, v 6 % případů byl dokonce konstatován nadprůměr, avšak zbývajících 47 % bylo řazeno do pásma podprůměru (40 % bylo pod průměrem, 7 % dokonce daleko pod průměrem). Naproti tomu jisté narušení tělesného zdraví bylo zjištěno jen v 8 % případů.

Vedle tohoto poznatku byla jistě pozoruhodným zjištěním skutečnost, že chování chlapců ve škole vykazovalo ve své většině dobré výsledky: v 90 % případů bylo školní chování kvalifikováno jako dobré či dokonce výborné a jen v 10 % byl konstatován špatný stav. Pokud šlo o chování chlapců po dobu návštěv ve

středisku, bylo v 66 % podle záznamů považováno za uspokojivé. V této souvislosti je ovšem třeba říci, že právě uspokojivé chování je při rozhodování soudu o zařazení do střediska podmínkou sine qua non, neboť jinak by bylo nutno použít přísnějších forem trestu a převýchovy.

V převýchovném procesu prováděném středisky je kladen velký důraz na správnou orientaci chlapců při využívání volného času. Tak jako v jiných případech narušených jedinců jsou i zde zájmy vcelku omezené: 7 z 10 chlapců nebylo členy žádné organizace a pokud někteří byli zájmově organizováni, bylo tomu tak jen po krátkou dobu. Nedostatek »koníčků« svědčí o značné bezcílnosti. Takoví jedinci pak obvykle tráví čas sezením u televize, čtením »comics« anebo potulováním po ulicích. Pokud byla konstatována nějaká užitečnější činnost, šlo obvykle o jeden druh zájmu, jako např. o kopanou, kriket, plavání či cyklistiku nebo o pěstování králíků, holubů apod.

Jaké je rodinné prostředí chlapců?

Rodiny hochů navštěvujících střediska jsou poměrně značně početné a je v nich průměrně téměř 5 dětí. Dále bylo při výzkumu rodinného prostředí 1288 chlapců v 27 % zjištěno, že chybí jeden z rodičů, nebo že chybějí dokonce oba. V rodinném prostředí byly zjišťovány takové závady, jako jsou rodinné neshody, materiální nedostatky, nedostatky v rodičovské disciplíně (tato závada byla zjištěna v 39 % případů) a nežádoucí vlivy ostatních členů rodiny.

Ze všeho nejvíce nás jistě zajímá, jaký je konečný efekt této nové formy nápravné práce s mladými provinilci. Autoři knihy »Attendance Centres« F. H. Mc Clintock a kol. na základě svých rozsáhlých výzkumů došli k těmto závěrům: 11 % osob selhalo ještě v průběhu své návštěvní povinnosti a 38 % z těch, kteří uspokojivě absolvovali návštěvní kurs, byli později během dvou let znovu uznáni vinnými pro různé delikty. Dobrého výsledku (tj. během dvou let se jedinec nedostal do konfliktu se zákonem) bylo však dosaženo v 62 % případů. To je jistě nejlepší vysvědčení pro návštěvní střediska a zároveň nejpádnější odpověď na otázku, zda má jejich činnost pokračovat či nikoliv.

Připomeňme si ještě, že v průměru byly úspěšné případy zaznamenány častěji mezi staršími chlapci než mezi mladšími a více mezi prvotrestanými než mezi recidivisty. Úspěšnost mezi prvotrestanými činila 73 % a mezi recidivisty 50 %.

Snad by stálo za úvahu vyslat naše experty do Anglie, kde by se přímo na místě blíže seznámili s činností středisek; stálo by pak rovněž za úvahu vyzkoušet tuto formu i u nás, neboť nedostatek včasného účinného řešení defektního vývoje dětí je snad největší mezerou v celém našem protikriminálním úsilí.

Použitá literatura:

F. H. Mc Clintock, Monica A. Walker, N. C. Savill »Attendance Centres«, Londýn 1961.